

УДК 94(4/9)

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2640.2022.154-155.7>А. Парфенюк, студ. магістратури
e-mail: anastasia_parfenyuk.hist@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПОЛІТИКА "МЕЧІАРИЗМУ" В СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ СЕРЕДИНИ 90-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

Досліджуються політичні, суспільні та економічні процеси в Словацькій Республіці у період перебування при владі партії "Рух за демократичну Словаччину" на чолі з Володимиром Мечіаром. Розкривається суть політичного режиму "мечіаризму" з притаманними йому рисами та характеристиками. Надано узагальнений політичний портрет Володимира Мечіара як харизматичного політика з авторитарними нахилами. Розглянуто особливості становлення незалежної Словацької Республіки.

Ключові слова: "мечіаризм", соціальна політика, економіка, уряд В. Мечіара.

Постановка проблеми. В 90-х роках ХХ ст. на карті світу внаслідок складних геополітичних трансформаційних процесів з'явився цілий ряд нових суверенних держав, однією з яких була Словаччина. До влади в країні прийшов лідер Володимир Мечіар, який перебував на посаді прем'єр-міністра з 1992 до 1998 року (з невеликою перервою у 1994 році). Для Словацької Республіки це був час випробувань, пов'язаний з формуванням власних політичних сил, бачення майбутнього країни – перехідний період, від якого залежало майбутнє держави.

Аналіз джерел та літератури. Роки прем'єрства В. Мечіара на сьогодні викликають зацікавленість з боку соціологів, політологів та особливо істориків, адже його діяльність як прем'єра мала особливий зміст. У сучасних дослідженнях ця політика отримала назву "мечіаризм" (від прізвища лідера) та має ряд відмінних характеристик. На сьогодні існує широка джерельна база з цієї проблематики, серед яких головними є державні акти, результати соціологічних опитувань. Дослідженню політичного зростання В. Мечіара присвячено роботи словацьких дослідників Маріана Лешко [12] та Єви Петрашової [14; 15]. Перший термін прем'єрства у своїх працях аналізує словацький політолог Матуш Береш [3; 4; 5], наголошуючи на зростанні кількості ознак "деформації демократії" у цей час. Значний внесок у розробку зазначеної проблематики зробив професор Бірмінгемського університету Тім Хотон [7; 8; 9], наукові доробки якого дають політологічну оцінку діяльності партії "Рух за демократичну Словаччину" та її лідера. Серед вітчизняних дослідників потрібно виділити дисертаційне дослідження Анатолія Ключковича [19], який аналізує розвиток Словаччини в перші роки її незалежності, визначає вплив політики уряду В. Мечіара на тогочасні політичні, економічні та соціальні зміни. Режиму "мечіаризму" в контексті внутрішньополітичної міжпартійної боротьби та становлення владних інституцій у Словацькій Республіці в 1993–1994 роках присвячено роботи Інни Мартинчук [22; 23; 24] та Володимира Приходька [27].

Постановка завдання. Метою статті є виявити та прослідкувати розвиток основних тенденцій у політичній та соціальній сфері Словацької Республіки в 1993–1998 рр. Актуальність статті зумовлена потребою неупередженого, об'єктивного історичного аналізу дій влади під час головування в уряді Словацької Республіки Володимира Мечіара, шляхів та методів реалізації соціальної та економічної політики уряду в країні, а також становища внутрішньої політичної опозиції. До того ж словацький досвід може стати у пригоді при виявленні характерних ознак та поваленні режимів "м'якого авторитаризму", які несуть загрозу для демократичних

країн, особливо Центрально-Східноєвропейського регіону, котрий через своє минуле є достатньо вразливим для політичних маніпуляцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. На початку 90-х ХХ ст. демократичний політикум Словацької Республіки в умовах щойно сформованої багатопартійної системи тільки "спинався на ноги". Політичні еліти перебували на етапі власного формування, поляризації та виділення провідних партій. Кожна партія, чи то політична сила Словаччини, відстоювали та захищали власні бачення щодо перспектив та майбутнього держави. Важливим моментом було створити політичну більшість, адже лише таким чином можна було уникнути політичної кризи.

У період глибинних та значних трансформацій країни був потрібен сильний лідер. На роль такого лідера претендував молодий та амбіційний політик зі Зволена Володимир Мечіар. Ім'я В. Мечіара стає відомим у словацьких політичних колах з кінця 1980-х років. Саме в цей час він починає брати активну участь у роботі словацької групи "Громадськість проти насильства" (ГПН) (*Verejnost' proti násiliu, VPN*). Після 1989 р. його політична кар'єра почала стрімко набирати обертів. У грудні 1989 р. у Чехословаччині був сформований уряд національного порозуміння, до складу якого увійшли представники ГПН спільно з членами Компартії. У січні 1990 р. В. Мечіар, за сприяння О. Дубчека, обійняв посаду міністра внутрішніх справ та навколишнього середовища Словаччини. У червні 1990 р. відбулися перші вільні вибори. ГПН здобула впевнену перемогу у словацькій частині держави, як наслідок – В. Мечіар було обрано на посаду прем'єр-міністра Словаччини у складі Чехословацької федерації (ЧСФ). Вже тоді свою широку популярність В. Мечіар здобув завдяки частим виступам на різних політичних заходах, які багато в чому були популістськими. Але потрібно віддати належне його вмінню доносити до слухачів власні ідеї та бути переконливим, що лише підкреслює його харизматичність. Зростання популярності та підтримка з боку Мілана Княжка – відомого у ЧСФ політика, радника В. Гавела, посприяли обранню В. Мечіара на посаду прем'єр-міністра Словацької Республіки. На посаді прем'єр-міністра він перебував менш як рік – з 27 червня 1990 року по 23 квітня 1991 року. Отримавши владу, В. Мечіар почав розправлятися зі своїми політичними опонентами. Наприкінці 1990 року він зажадав відставки міністра внутрішніх справ Антона Андраша, а згодом і його наступника Ладислава Піттнера. Методи, які використовувались у політичній боротьбі того часу проти опонентів, нагадували прийоми радянської доби – це шантаж і фальсифікації, що не залишилося без уваги однопартійців В. Мечіара. Наприкінці 1990 р. у ГПН проявилися ознаки кризи, а вже

на початку березня 1991 року всередині партії відбувся розкол. Унаслідок утворилися дві фракції: прихильників та опонентів В. Мечіара [11, с. 59].

Незважаючи на те, що супротивникам у квітні 1991 р. вдалося усунути В. Мечіара від влади, вже на наступних виборах 1992 року він отримав значну частку голосів як лідер новоствореної партії "Рух за демократичну Словаччину" (РзДС) (*Hnutí za Demokraticke Slovensko, HzDS*). Нова політична сила виступала за відокремлення Словаччини від Чехословацької Федерації, вказуючи на недоліки у діяльності нового празького керівництва. У той час пересічні словаки зіткнулися з економічними та соціальними труднощами. Протягом наступного року ідея самовизначення Словаччини як незалежної держави набирала популярності, переговори про відокремлення проводилися на урядовому рівні. Унаслідок було прийнято рішення про припинення Чехословацької федерації, яка офіційно припинила своє існування 1 січня 1993, тоді ж з'явилися дві самостійні держави – Словацька Республіка (СР) та Чеська Республіка (ЧР).

Першою значною політичною подією у житті незалежної Словаччини стало обрання 15 лютого 1993 року парламентською більшістю Міхала Ковача на посаду президента Словацької Республіки. Уряд, який прийняв це рішення, був сформований з ворогуючих партій й тримався на домовленості про перемир'я та спільні дії задля досягнення єдиної мети – незалежності Словацької Республіки. І коли мета була досягнута, єдність та взаєморозуміння швидко розчинились у нових реаліях, розпочалась відкрита конфронтація словацьких політичних сил. Першим її проявом і були вибори президента СР, коли опозиційні сили провалили кандидатуру М. Ковача від РзДС, але різного роду об'єднаннями складними переговорами все ж Руху вдалось переконати опозицію погодити М. Ковача на посаді президента СР. Прем'єр-міністром уряду СР у січні 1993 р. був призначений В. Мечіар, популярність якого до того часу стала всенародною. У перший рік перебування на посаді голови уряду незалежної Словаччини він зіткнувся з цілою низкою труднощів. Насамперед велика угорська меншина стала проявляти занепокоєння через скорочення своїх прав новоствореним урядом. Більш серйозною проблемою стала необхідність розв'язання економічних питань, пов'язаних зі зростанням безробіття, яке до середини року досягло 11,5 %, та падінням іноземних інвестицій.

Найсильнішою та найпопулярнішою політичною силою й надалі залишалась РзДС, проте почався розкол у її верхівці: непорозуміння виникли між новообраним президентом М. Ковачем, який оголосив себе надпартійним і припинив членство в РзДС, та фактичним лідером партії В. Мечіаром [27, с. 103]. Суть конфлікту полягала у відмінностях бачення обома лідерами майбутнього устрою та орієнтирів країни. Схожа конфліктна ситуація виникла між В. Мечіаром ще з одним членом Руху – міністром закордонних справ Словаччини М. Княжко. Унаслідок цієї суперечки, всередині РзДС виникли дві течії – "мечіарівці", які домагались одноосібної влади В. Мечіара, та "княжківці", які вболівали за колективне управління партією. Крім внутрішньопартійного конфлікту в самій РзДС, розпочалися нападки й з боку опозиційних політичних сил, які не виступали єдиним блоком, а діяли розрізнено, проте мали спільну мету – не допустити верховенства РзДС у країні. Отже, склалась ситуація, коли Рух за демократичну Словаччину переживав внутрішній розкол, провадив непопулярну економічну політику та потерпав від критики з боку опонентів. У країні назрі-

вала політично-урядова криза і за цих умов арбітром виступав президент, навколо якого почав формуватися третій центр влади, який отримав назву "Град" [27, с. 108]. Наслідки не змусили на себе довго чекати. Відбувся розкол всередині РзДС, який завершився виходом зі складу Руху М. Княжко та створенням з його ініціативи Альянсу демократів Словаччини (пізніше Демократичний союз Словаччини).

Звісно, що зміни у політикумі мали своє відображення й у суспільному житті населення Словацької Республіки. Досить швидко В. Мечіар почав втрачати свою популярність, натомість більшу довіру від співвітчизників отримав президент М. Ковач. Безумовно, з боку прибічників в уряді В. Мечяра і його самого, були спроби змінити ситуацію та відновити авторитет прем'єр-міністра, мова про запізнілі спроби проведення реформ в умовах складної економічної ситуації. Однак М. Ковач уже відкрито вимагав відставки уряду В. Мечяра, що й відбулося в березні 1994 року.

Був сформований новий тимчасовий уряд на чолі з Йозефом Моравчиком. Насправді це був доволі крихкий конструкт, який сформувався з Партії Демократичних Лівих, Християнської Демократичної Партії та Демократичного союзу. Жодне з цих політичних утворень не було яскраво лідируючим і, в принципі, такий уряд об'єктивно не міг бути дієвим, адже через його строкатий склад згоди досягти було вкрай важко.

Навесні 1994 року виникла нова політична криза в Словаччині, в ході якої проявилися різноманітні політичні процеси. Зміни урядів, їх очільників, конфліктів та протистояння політичних сил, не могли не вплинути на громадськість й настрої в суспільстві. Адже на середину 90-х років ХХ ст. спостерігалось відчутне зростання політичної активності населення Словаччини, яке активно реагувало на політичні події, хоча і не зовсім усвідомлювало їх сутність. Один із дослідників, В. Приходько, зазначив, що: *"Рух за демократичну Словаччину неухильно перетворювався у "партію вождя", тобто, В. Мечяра. Слід, однак, також визнати, що на словацькій політичній сцені того часу не було рівнозначної за впливом на маси і вагою в суспільному житті політичного лідера, рівнозначного В. Мечяра"* [27, с. 112].

Як результат, явка на перших національних (позачергових) парламентських виборах, які відбувалися 30 вересня – 1 жовтня 1994 року склала 75,7 % населення [25, с. 389]. І саме в цей момент, на нашу думку, перед словаками виникає дещо спотворене уявлення про їх політиків: з одного боку В. Мечіар, який здобув для Словаччини незалежність, але мав на неї авторитарні плани та Й. Моравчик, який створив надієвий та, за великим рахунком, провальний уряд, хоча прагнув демократичного правління. В результаті виборів, парламентську більшість (34,96 % голосів) отримали "мечіарівці" Руху за демократичну Словаччину в коаліції з Селянською партією.

У листопаді 1994 р. була створена правляча коаліція, де більшість отримав РзДС. До складу нового коаліційного уряду ввійшли також Об'єднання робітників Словаччини (ОРС), Словацька національна партія (СНП) та Селянська партія Словаччини (СПС). Найважливішим, на думку В. Мечяра, завданням, яке він мав вирішити першочергово, стала помста політичним конкурентам, у тому числі президенту. Почалося жорстоке політичне протистояння В. Мечяра та М. Ковача, яке тривало чотири роки і змусило країни Заходу призупинити процес інтеграції Словаччини до європейського простору й примусило "дивитись на неї з пересторогою". Непевність внутрі-

шньоополітичної ситуації в країні була пов'язана ще й з недосконалістю Конституції СР, згідно з якою модель інституту президентства була визначена доволі слабкою, на відміну від верховенства інституту парламентаризму.

Новостворений уряд чимало зусиль спрямував на розв'язання питань економічного напрямку, які не завжди були достатньо продуманими. Одним із таких був продаж державної власності за символічними цінами близькому до В. Мечіара оточенню, які почали формувати у Словацькій Республіці прошарок олігархії [6, с. 188]. У 1995 році було прийнято ряд поправок і законів, які мали забезпечити економічне зростання країни. Проте, рівень економічного розвитку залишався досить слабким, а кількість безробітних не зменшувалася. Реформи, які повинні були розв'язувати питання соціального характеру і які вимагав Європейський Союз, гальмувались. Вся правоохоронна система та спецслужби також знаходились під контролем чинного прем'єр-міністра. Крім цього, він контролював ЗМІ, що дозволяло маніпулювати інформацією, яка подавалася населенню у вигідному для уряду контексті. Відбувалося становлення режиму "м'якого авторитаризму", що характеризувався нелімітованою владою парламентсько-урядової коаліції [20, с. 13]. Окрім тиску на політично-урядову опозицію, відбувався також тиск на угорську, єврейську та циганську нацменшини. Мечіарівські політичні прихильники вирішили використати їх як "фактор спільного ворога", наголошуючи на можливому виникненні великої кількості проблем з їх націоналізмом. Почалась жорстка дискримінація словацьких угорців, євреїв і циган.

На середину 90-х років ХХ ст. політика т. зв. "мечіаризму" проявилася у повному масштабі та з найбільш характерними її рисами й ознаками, з чим важко не погодитися. Один із дослідників суспільно-політичного розвитку Словаччини кінця ХХ ст., А. Ключкович, визначив "мечіаризм" як політичний феномен і з-поміж ключових ознак виокремив зокрема такі, як: вождизм, партизація держави, неконтрольований диктат парламентської більшості, ігнорування прав опозиції, зрощення політичної та економічної влади; зловживання державно-владними інститутами в політичних цілях; тиск на ЗМІ та контроль над ними; формування ідеології, заснованої на націоналізмі, ізоляціонізмі, патерналізмі; акумулювання РзДС політичного потенціалу ключових конфліктних ліній у словацькому суспільстві та їх підпорядкування своїм владним цілям [19, с. 221].

З нищівною критикою такої політики виступив тодішній президент СР М. Ковач, в результаті розпочалася відкрита конфронтація президентського оточення та уряду на чолі з В. Мечіаром. Апогеєм конфронтації став скандал, пов'язаний із викраденням сина президента М. Ковача, який вкотре яскраво показав рівень т. зв. "боротьби", до яких вдавались мечіарівські політики. Хоч на офіційному рівні причетність В. Мечіара до цього інциденту й не була доведена, але вже сам факт свідчив про наявність методів політичного тиску, які використовувалися радянською тоталітарною владою.

На міжнародній політичній арені, зокрема в Європі, до "мечіарівського" уряду ставилися з недовірою. У період прем'єрства В. Мечіара погляд СР з Євросоюзу все частіше переводився на Росію. Причиною такої переорієнтації було неприйняття В. Мечіаром політики Заходу, яка ґрунтувалася на демократичних принципах. Модель, за якою він намагався будувати державу, абсолютно не сприймалася Європою, натомість цілковито влаштувала Росію. Але дозволити собі повністю відмовитись від "шляху в Європу" В. Мечіар не міг, суспі-

льство та опозиція не сприйняла б цей крок. Тому тодішній уряд продовжував декларувати попередній курс, хоч ніяких реальних дій для слідування йому не робив. Задля створення оманливої картини зацікавлення у вступі до ЄС, формально були створені всі необхідні інструменти для реалізації курсу на євроінтеграцію: організовано роботу представництва Єврокомісії в Братиславі, створено Раду з асоціації Словаччини в ЄС, подано офіційну заяву на вступ до ЄС, розроблено індивідуальну стратегію приєднання країни до ЄС, на базі наявних Копенгагенських критеріїв створені механізми її виконання та моніторингу за їх виконанням з боку ЄС [26, с. 382]. Проте у дійсності відбувалось будівництво режиму "неконсолідованої демократії" – "мечіаризму". Одночасно спостерігався стрімкий розвиток співробітництва з Росією в економічній сфері. Створювалися всі умови для якомога ефективнішого співробітництва у багатьох економічно важливих галузях (енергетичній, транспортній). Подібні дії все більше віддаляли Словаччину від вступу в ЄС та НАТО.

Висновки. Перші роки існування незалежної Словацької держави ознаменувались перебуванням при владі одіозного політика В. Мечіара та його партії "Рух за Демократичну Словаччину". Цей період часто називають періодом "мечіаризму". Аналіз діяльності урядів РДЗС доводить, що режим "мечіаризму" характеризується такими основними ознаками як: зловживання владою, вождизм, переслідування, ігнорування законів та випадки порушення Конституції. Словацька опозиція часів головування в уряді В. Мечіара зазнавала значних, подекуди вкрай неконституційних утисків з боку влади. Вирішення питань соціального характеру у політиці урядів В. Мечіара було далеко не першоочередовим завданням, що призвело до довготривалої соціальної кризи різної інтенсивності. За весь період перебування при владі уряду В. Мечіара так і не вдалося сформувати та впровадити нову концепцію соціальних перетворень в СР. Значна увага приділялась економічній сфері, однак і у ній не було досягнуто стабільного позитивного розвитку.

Список використаних джерел

1. "Tretia Mečiarova vláda priniesla tyranii väčšiny a oligarchizáciu krajiny, vraví sociológ", Topky.sk, Bratislava, 2019: <https://www.topky.sk/cl/100535/1827469/Tretia-Meciarova-vlada-priniesla-tyranii-vacsiny-a-oligarchizaciju-krajiny-vravi-sociolog>.
2. Běchyně, L. (2013). *Vývoj stranického systému Slovenské republiky 1993–2010*.
3. Běreš, M. (2016). *Vstup Vladimíra Mečiaru do slovenskej politiky. Teória a prax verejnej správy*, 85.
4. Běreš, M. (2017). *Prvé odvolanie Vladimíra Mečiaru 1 first recall of Vladimír Mečiar. Teória a prax verejnej správy*, 66.
5. Běreš, M. (2018). *Konfliktný vzťah Vladimíra Mečiaru a HZDS s prezidentom SR Michalom Kováčom. Aktuálne otázky teórie a praxe politiky a medzinárodných vzťahov*, 6–28.
6. Hallon Ľudovít – Londák Miroslav – Hudek Adam. *Economic Developments in Slovakia Since 1993. In The Czech and Slovak Republics : Twenty Years of Independence, 1993–2013*. – Budapest ; New York : Central European University Press, 2016, p. 177–196.
7. Haughton, T. (2001). *HZDS: The ideology, organisation and support base of Slovakia's most successful party. Europe-Asia Studies*, 53(5), 745–769.
8. Haughton, T. (2002). *Vladimír Mečiar and his Role in the 1994–8 Slovak Coalition Government. Europe-Asia Studies*, 54(8), 1319–1338.
9. Haughton, Tim. 2003. "Facilitator and Impeder: The Institutional Framework of Slovak Politics During the Premiership of Vladimír Mečiar." *Slavonic and East European Review* 81 (2): 267–290.
10. Ivetta Radicova. "Sumár rizikových faktorov sociálnej politiky na Slovensku". *Sociológia – Slovak Sociological Review* 6:519–538. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=211810>
11. Kúška, T. R. M. (1995). *Postoje slovenskej verejnosti k princípom sociálnej politiky. Sociológia*, 27, 64.
12. Leško, Marián. *Mečiar a mečiarizmus : politík bez škrupúl, politika bez zábran*. Bratislava: VMV, 1996. 239 s.
13. Malova, D. (1994). *Slovakia. European Journal of Political Research*, 26(3–4), 413–421. <https://doi.org/10.1111/J.1475-6765.1994.TB00465.X>

14. Petrášová, Eva. Kto ste, pán Mečiar?. 1. vyd. Bratislava: Republic-Press, 1991. 70 s.
15. Petrášová, Eva. Prípád Mečiar: Ako to bolo naozaj?. Praha: Cesty, [1991]. 50 s.
16. Radičová, I. 1998. Sociálna politika na Slovensku. Bratislava: Nadácia S.P.A.C.E., 1998. 283 s.
17. Renčová, Agáta. Postoj Vladimíra Mečiara voči integrácii Slovenska do NATO. Praha, 2021. Bakalárska práca. Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Katedra ruských a východoevropských štúdií. Vedoucí práce Kubát, Michal.
18. VLÁDA Slovenskej Republiky. Materiál na rokovanie. Národnej rady Slovenskej republiky.
19. Еволюція моделі суспільно-політичного розвитку в Словацькій Республіці [Текст] : дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.02 / Ключкович Анастолій Юрійович ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2020. – 547 с.
20. Конституційний розвиток Словаччини у складі ЧССР в 60–80 роки XX ст.: політичні і правові аспекти / В.В. Лемак, В.В. Копча // Держава і право. – 2010. – № 48. – С. 62–68.
21. Криль М. Історія Словаччини. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. 264 с.
22. Мартинчук, І. (2021). Особливості внутрішньопарламентської боротьби в Словацькій Республіці в 1993–1998 Рр. Слов'янський світ і Україна, 2021, 118–127.
23. Мартинчук, І. І. "Роль політичних еліт в реалізації євроінтеграційного курсу (на прикладі Словацької Республіки)." Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії 2018. Вип. 30 (2018): с. 171–179.
24. Мартинчук, І. І. (2011). Діяльність першого президента Словацької Республіки М. Ковача. *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії*, 2011 (Вип. 22), 210–212.
25. Марьина В. Чехия и Словакия в XX веке: очерки истории. Кн. 2. – ил. (XX век в документах и исследованиях) М.: Наука, 2005. – 558 с.
26. Мухін, Є. О. "Роль політичних сил Словацької республіки в процесі інтеграції до Європейського Союзу." // Гуржійівські історичні читання 7 (2014)– С. 382–384.
27. Приходько, В. Політична боротьба в Словаччині в 1993–1994 рр. / В. Приходько // *Carpatica-Carpathia* / відпов. ред.: М. М. Вегеш, М. П. Зан. – Ужгород: Вид-во УжНУ, 2003. – Вип. 21: Політологічні студії: історія, теорія, практика. С. 103–113.
- References**
1. "Tretia Mečiarova vláda priniesla tyranu väčšiny a oligarchizáciu krajiny, vraví sociológ", Topky.sk, Bratislava, 2019: <https://www.topky.sk/cl/100535/1827469/Tretia-Meciarova-vlada-priniesla-tyranu-vacsiny-a-oligarchizaciju-krajiny-vravi-sociolog>.
2. Běchyně, L. (2013). Vývoj stranického systému Slovenské republiky 1993–2010.
3. Béreš, M. (2016). Vstup Vladimíra Mečiara do slovenskej politiky. Teória a prax verejnej správy, 85.
4. Béreš, M. (2017). Prvé odvolanie Vladimíra Mečiara1 first recall of Vladimír Mečiar. Teória a prax verejnej správy, 66.
5. Béreš, M. (2018). Konfliktný vzťah Vladimíra Mečiara a HZDS s prezidentom SR Michalom Kovačom. Aktuálne otázky teórie a praxe politiky a medzinárodných vzťahov, 6–28.
6. Constitutional development of Slovakia as part of the Czechoslovak Socialist Republic in the 60–80s of XX century: political and legal aspects / V.V. Lemak, V.V. Kopcha // *State and Law*. – 2010. – № 48. – P. 62–68.
7. Hallon Ludovít – Londák Miroslav – Hudek Adam. Economic Developments in Slovakia Since 1993. In *The Czech and Slovak Republics : Twenty Years of Independence, 1993–2013*. – Budapest; New York: Central European University Press, 2016, s. 177–196.
8. Haughton, T. (2001). HZDS: The ideology, organisation and support base of Slovakia's most successful party. *Europe-Asia Studies*, 53(5), 745–769.
9. Haughton, T. (2002). Vladimír Mečiar and his Role in the 1994–8 Slovak Coalition Government. *Europe-Asia Studies*, 54(8), 1319–1338.
10. Haughton, Tim. 2003. "Facilitator and Impeder: The Institutional Framework of Slovak Politics During the Premiership of Vladimír Mečiar." *Slavonic and East European Review* 81 (2): 267–290.
11. Ivetta Radicova. "Sumár rizikových faktorov sociálnej politiky na Slovensku". *Sociológia – Slovak Sociological Review* 6:519–538. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=211810>.
12. Kril M. The History of Slovakia. Lviv: Publishing center of Ivan Franko National University of Lviv, 2006. 264 p.
13. Kúška, T. R. M. (1995). Postoje slovenskej verejnosti k princípom sociálnej politiky. *Sociológia*, 27, 64.
14. Leško, Marián. Mečiar a mečiarizmus : politik bez škrupúl, politika bez zábran. Bratislava : VMV, 1996. 239 s.
15. Malova, D. (1994). Slovakia. *European Journal of Political Research*, 26(3–4), 413–421. <https://doi.org/10.1111/J.1475-6765.1994.TB00465.X>
16. Marjina V. Czech Republic and Slovakia in the 20th Century: Essays on History. Book 2. – ill. (Twentieth Century in Documents and Studies) Moscow: Nauka, 2005. – 558 p.
17. Martynchuk, I. (2021). Features of the interparliamental struggle in the Slovak Republic in 1993–1998 Slavic World and Ukraine, 2021, 118–127 p.
18. Martynchuk, I. I. "The role of political elites in the implementation of the European integration course (on the example of the Slovak Republic)." *Actual Problems of National and World History* 2018. Issue 30 (2018): pp. 171–179.
19. Martynchuk, I. I. (2011). The activity of the first president of the Slovak Republic M. Kováč. *Actual problems of national and world history*, 2011 (Issue 22), pp. 210–212.
20. Mukhin, E. O. "The role of political forces of the Slovak Republic in the process of integration into the European Union."//*Gurzhiyev Historical Readings* 7 (2014) – pp. 382–384.
21. Petrášová, Eva. Kto ste, pán Mečiar?. 1. vyd. Bratislava : Republic-Press, 1991. 70 s.
22. Petrášová, Eva. Prípád Mečiar: Ako to bolo naozaj?. Praha : Cesty, [1991]. 50 s.
23. Prykhodko, V. Political struggle in Slovakia in 1993–1994 / V. Prykhodko // *Carpatica-Carpathia* / ed. by M.M. Vegesh, M.P. Zan – Uzhhorod: UzhNU Publishing House, 2003. – Issue 21: Political Studies: History, Theory, Practice. pp. 103–113.
24. Radičová, I. 1998. Sociálna politika na Slovensku. Bratislava : Nadácia S.P.A.C.E., 1998. 283 s.
25. Renčová, Agáta. Postoj Vladimíra Mečiara voči integrácii Slovenska do NATO. Praha, 2021. Bakalárska práca. Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Katedra ruských a východoevropských štúdií. Vedoucí práce Kubát, Michal.
26. The evolution of the Model of Social and Political Development in the Slovak Republic [Text] : dissertation ... Dr. Sci: 23.00.02 / Klichkovych Anatolii Yuriiovych ; Ivan Franko National University of Lviv. – Lviv, 2020. – 547 c.
27. VLÁDA Slovenskej Republiky. Materiál na rokovanie. Národnej rady Slovenskej republiky. Číslo: 87/1995. <https://www.nr.sk/dl/Browser/DsDocument?documentId=289948> .

Надійшла до редколегії 12.12.22

A. Parfeniuk, Master's Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE POLICY OF "MEČIARIZMUS" IN THE SLOVAK REPUBLIC IN THE MID-90S OF THE XX CENTURY

The article deals with the political, social and economic processes in the Slovak Republic during the rule of the Movement for Democratic Slovakia led by Vladimír Mečiar. He served as Prime Minister from 1992 to 1998 (with a short break in 1994). The years of his premiership are of particular scientific interest due to the form of policy he pursued. This period is also interesting because it was the time when the basic foundations of the independent Slovak Republic were being formed. The main institutions of power were formed and transformed.

Special attention was paid to the sharp internal political struggle between the ruling party and the opposition. The opposition included both right and left parties, as well as the President of Slovakia and his entourage. The authorities often used cruel, provocative and unconstitutional methods of struggle against them.

The article reveals the essence of the political regime of "mečiarizmus" with its main features and characteristics, including: abuse of power, chieftaincy, persecution, disregard for the law and cases of violation of the Constitution. A generalized political portrait of Vladimír Mečiar a charismatic politician with authoritarian tendencies is presented. He pursued populist rhetoric and a rather tough policy on the verge of democracy and authoritarianism. The features of the formation of the independent Slovak Republic in the foreign policy context are considered. It is established that at that time the foreign policy course of Slovakia's integration into Euro-Atlantic structures was officially declared. But in reality, there was a rapprochement with Russia and a departure from Europe.

The Slovak experience can be useful in identifying the characteristics and overthrowing the regimes of "soft authoritarianism", which pose a threat to democratic countries, especially in the Central and Eastern European region, which due to its past is quite vulnerable to political manipulation.

Keywords: "mečiarizmus", social policy, economy, V. Mečiar's government.